

Risikanalys

Henrik Sällberg, Blekinge Tekniska Högskola

Finansieras av ERUF och Region Blekinge

Varför riskanalys av införande av elvägssystem på motorväg

- Hög och osäker investeringskostnad
- Osäker ekonomisk livslängd
- Involverar sannolikt många olika aktörstyper och därmed många kontrakt
- Ingen historik av införande i stor skala
- Diffusion av konkurrerande drivmedelsteknologier
- Samtidigt...,
 - Finns planer för införande i stor skala i e.g. länder som Sverige, England, Tyskland med flera
 - Riskbedömningar essentiella för bedömning av företags- och samhällsekonomisk lönsamhet

Risicanalys: två delstudier

- Delstudie 1: identifiering av kritiska riskfaktorer med införande av 2000km elväg på svenska (motor)vägar.
 - **Vad:** enkätserie med experter för att identifiera riskfaktorer och dess relativa vikt
 - **Hur:** tre enkäter (1. brainstorming, 2. shortlisting, 3. ranking) med stratifierat urval av "experter" (akademi, privat sektor, offentlig sektor) på elvägar i svensk kontext.
 - **Varför:** Övergripande bild av vilka risker som är kritiska för elvägsintressenter idag
- Delstudie 2: Kritiska risker för åkeriers anskaffning av elvägskompatibelt fordon.
 - **Vad:** mäta nytta med elvägsrelaterade attribut för åkerier
 - **Hur:** Enkätstudie av åkerier
 - **Varför:** Användarperspektivet understuderat i litteraturen om elvägar- efterfrågesidan avgörande.

Delstudie 1: Resultat av enkätseriestudie med brett spektrum av experter

Identifierade risker:

Finansiella risker	Hållbarhetsrisker	Institutionella risker	Marknadsrisker	Teknologirisker
• Hög investeringskostnad • Kort ekonomisk livslängd • Låg utbyggnadsgrad • Hög underhållskostnad • Irreversibel investering • Lågt komplementsvärde till batteri • Lönsamhetsosäkerhet	• Kostnadsineffektiv koldioxidreducering • Miljövänlig elproduktion • Utsläpp av elvägskonstruktion • Negativ landskapsbild • Låg acceptans av andra användare • Minskad trafiksäkerhet	• Oklart regelverk • Ineffektiv upphandling • Långdragna statliga utredningsprocesser • Politisk osäkerhet	• Inattraktiv operatörsroll • Låg nyttjandegrad • Låg betalningsvilja • Förändrade relativa bränslepriser • Mindre lastkapacitet • Ökad trafikstockning	• Inkompatibla elvägsteknologier • Funktionalitetsbrister • Ineffektiv energiöverföring • Omogen elvägsteknologi • Otillräcklig elnätskapacitet • Otillräcklig volym av elvägskompatibla fordon • Användning begränsat till tunga fordon • Låg grad av internationell interoperabilitet

- Totalt föreslogs 332 risker av de 52 experterna i brainstorming-enkäten. Av dessa identifierades 32 som unika. De listas i tabellen ovan.
($N_{\text{akademi}} = 16$; $N_{\text{offentlig}} = 15$; $N_{\text{privat}} = 21$)

Delstudie 1: Resultat av enkätseriestudie med brett spektrum av experter, forts.

Rankingresultat (enkät 3):

- Topp fem rankade riskfaktorer (1= viktigast; 16= minst viktig):
 1. Låg utbyggnadsgrad
 2. "Value for money" osäkerhet
 3. Låg nyttjandegrad
 4. Hög investeringskostnad
 5. Långdragna statliga utredningsprocesser
- Skillnader i ranking beroende på sektorstillhörighet (privat vs offentlig)
 - Nyttjande begränsat till tunga fordon: Privat sektor= 16; offentlig sektor = 6
 - Politisk osäkerhet: Privat sektor = 4; offentlig sektor = 13
 - Otillräcklig elnätskapacitet: Privat sektor = 5; Offentlig sektor = 15
- Övrigt notabelt
 - Kostnadsineffektiv koldioxidreducering enda hållbarhetsrisk som klarade shortlisting för att bli rankad. Rankades som minst viktig av de 16 rankade riskerna
 - Ingen teknologirisk bland topp-5 rankade risker (låg internationell operabilitet; nyttjande begränsat till tunga fordon; inkompatibel elvägsteknologi)

Resultat av delstudie 2: kritiska riskfaktorer för åkeriers anskaffning av elvägskompatibelt fordon

Exempel på beslutssituation i studien:

Anta följande förutsättningar för en ny lastbil, vilket alternativ skulle du välja?

(1 of 12)

	Alternativ 1	Alternativ 2	Alternativ 3
Elvägstäckning	20%	10 %	40%
Inköpspris lastbil	+40%	+0	+0
Driftskostnad lastbil	+20%	+0	-40%
Utsläpp	-90%	-25%	-50%
Betalningsvilja kunder	+5%	+10%	+15%
Restvärde lastbil	+0	-10%	+0
	Select	Select	Select

Vilken transportlösning för en ny lastbil skulle ditt företag föredra?

Det ovan valda alternativet

Samma fordonslösning som idag

Resultat av delstudie 2: kritiska riskfaktorer för åkeriers anskaffning av elvägskompatibelt fordon, forts

Attribut	betydelse (andel av 100%)
Inköpspris fordon	25
Driftskostnad	23
Elvägstäckning	19
Kunders betalningsvilja	13
Andrahandsvärde fordon	12
CO2-utsläpp	8

*Interaktionseffekter mellan nivåer för olika attribut har kontrollerats för och inga statistiskt signifikanta interaktionseffkter uppvisas. Detta indikerar att attributen utgör oberoende variabler i enlighet med designen för studien.

**Heltalsjusterade värden, N= 37

Kritiska riskfaktorer i KI-analysen

Riskfaktor	KI-analysresultaten visar
Låg utbyggnadsgrad	Redan ett par hundra km elväg på högst prioriterade vägsträckor skapar samhällsekonomisk besparing.
Hög investeringskostnad	Vid full elektrifiering av lastbilstransporter är investeringskostnaden med elväg inte högre än andra former av laddning.
Kort ekonomisk livslängd	Elväg konkurrerar ut annan publik statisk laddning där den byggs
Osäker lönsamhet	Merparten av lastbilstrafik (MGV16-HGV60) längs elvägnätet har ett företagsekonomiskt incitament att använda elvägen. Varierar i intervallet 60-100% beroende på utbyggnadsgrad.
Låg betalningsvilja	Den kostnadseffektivaste lösningen för merparten av transportrutterna är en kombination av depåladdning och elvägsladdning.

Tack för att du lyssnade!
/Henrik